

Nederland voorbijgestreefd door Europese concurrenten

Varkens houden in wispelturige markt

De huidige varkenscrisis is te wijten aan een overaanbod in de Europese Unie. De economische wetmatigheid van de varkenscyclus lijkt dan ook niet anders dan anders te zijn. Toch is deze crisis uitzonderlijk door een voor de varkenshouder veranderend krachtenveld.

Geld verdienen met varkensproductie

In februari werd de LEI-cursus gegeven 'Geld verdienen met varkensproductie'. In Hotel de Wageningsche Berg in Wageningen gaven de volgende vier sprekers hun visie op het hedendaagse houden van varkens in Nederland: Robert Hoste (LEI Wageningen UR), Wilbert Hilkens (ABN Amro), Marc Cox (Agrisyst) en John van Paassen (varkenshouder). De cursus werd georganiseerd door Wageningen Academy; de cursusleiding was in handen van het LEI. In deze editie van Pig Business een verslag van het eerste deel van de cursus. Over een maand volgt in de april-editie van vakblad Pig Business deel 2.

„Gaan we dit jaar wel geld verdienen als zeugenhouder?” Econoom varkensproductie Robert Hoste legt de vraag voor aan een twintigtal cursisten die zich hebben aangemeld voor de cursus 'Geld verdienen met varkensproductie' van LEI Wageningen UR. In de zaal zit een afvaardiging van nagenoeg de hele varkensvleesketen: van varkenshouder tot fokkerijorganisatie en van handelaar tot voeradviseur. De antwoorden op de vraag van Hoste zijn vrij eenduidig: sommige zeugenhouders zullen wel geld verdienen, sommige niet. „Is het ooit anders geweest?”, krijgt hij als vraag terug.

Teveel zeugen

„Nee, maar ik verwacht dat het merendeel van de zeugenhouders ook dit jaar geen geld gaat verdienen,” antwoordt Hoste. De varkensconoom van LEI Wageningen UR zegt dat de oorzaak eenvoudig te verklaren is. „Er zijn nog steeds te veel zeugen in Europa. De zeugenstapel krimpt niet hard genoeg om het overaanbod tegen te gaan.” Hij zegt dat de Europese varkensstapel jaarlijks met zeker 2 procent zou moeten krimpen om de stijgende biggenproductie te compenseren. Van 2010 tot 2013 gebeurde dit, maar de afgelopen jaren is de zeugenstapel stabiel gebleven. Dat is de hoofdoorzaak

van de huidige Europese varkenscrisis. Hoste verklaart dat de huidige zelfvoorzieningsgraad van varkensvlees in de EU rond de 115 procent ligt. Volgens hem moet dit niet meer dan 105 à 110 procent zijn. Zeker omdat de Europese productie hoofdzakelijk binnen de EU moet worden afgezet en elke extra procent aanbod de druk op de markt vergroot. De afgelopen maanden ziet hij wel een daling in het aantal zeugen, maar deze is onvoldoende voor het herstellen van de markt. „Deze daling is vooral in Oost-Europa, maar dat is voor de Europese productie niet spectaculair. Nog altijd vindt 85 procent van de EU-varkensproductie in de oude lidstaten plaats.” Biedt het terugdringen van de Nederlandse zeugenstapel wel mogelijkheden op tijdig prijssherstel? „Nauwelijks, want we zijn maar verantwoordelijk voor 8 procent van de Europese varkensvleesproductie.” Een Europese quotering zou volgens Hoste wel soelaas bieden, maar is naar zijn mening politiek onhaalbaar. „De Europese Commissie voelt er weinig voor om de varkensmarkt te reguleren, omdat bijvoorbeeld de zuivelmarkt net is vrijgegeven. Bovendien is varkensvlees geen op zichzelf staande markt. Varkensvlees is volgens Brussel een graan-gebaseerd product en de graanmarkt zou al sturing moeten geven aan de varkensmarkt.”

Hoste deelt die mening niet. Hij zegt dat de relatie tussen de graan- en varkensmarkt maar beperkt is.

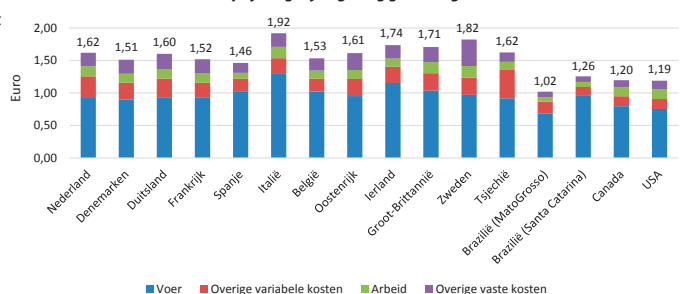
Mondiale verschuivingen

Uit de zaal krijgt de econoom van het LEI nog de opmerking dat de slachtgewichten van varkens zijn gestegen. Hoste beaamt dit. „Je ziet dat de vleesopbrengst per varken door de jaren heen is gegroeid wat het Europese varkensvleesaanbod verder heeft vergroot.” Toch is de huidige Europese varkenscrisis niet alleen terug te voeren op het overaanbod. Hoste zegt dat steeds meer factoren van invloed zijn op de huidige varkensmarkt. Aan de hand van de wisselkoers van de euro ten opzichte van de Amerikaanse dollar, Braziliaanse real en Chinese yuan, legt Hoste uit dat koersontwikkelingen een grote invloed hebben op de concurrentie in de afzet buiten Europa. „Een sterke euro is slecht voor onze export, maar goed voor de import. Daarentegen is een zwakke euro goed voor onze export, maar slecht voor onze import. De huidige zwakke euro is wat dat betreft een voordeel.” Ook de vleesconsumptie in de 28 EU-lidstaten heeft zijn effect op de varkensmarkt. „Een stijgende welvaart zorgt voor een hogere vleesconsumptie. Alleen; in die vleesconsumptie zit een piek, bij een verder ▶

Nederland subtopper in Europa

Kijkend naar de kostprijspositie moet Robert Hoste concluderen dat Nederland voorbij is gestreefd door andere landen. „Ongeveer 10 jaar geleden hadden we met Denemarken en Frankrijk nog het kostprijsleiderschap van Europa, maar we zijn teruggezaakt naar de subtop van Europa.” De varkensconoom van LEI Wageningen UR zet zijn verhaal kracht bij met de nieuwste cijfers van Interpig over 2014. In de kostprijsvergelijking tussen de belangrijkste varkenslanden komt Nederland uit op een kostprijs van 1,62 euro per kilogram geslacht gewicht. Omringende landen als Duitsland en Denemarken komen uit op respectievelijk 1,60 en 1,51 euro. Hoste wijt de hogere Nederlandse kostprijs hoofdzakelijk aan de hoge maatschappelijke kosten: mestafzet, ammoniakwetgeving en dierwelzijnseisen. „Voor Nederlandse varkenshouders bedragen deze kosten 19 cent per afgeleverde kilogram geslacht gewicht. Ons land heeft daarmee de hoogste kosten voor maatschappelijke eisen van Europa.” Belangrijke concurrenten als Duitsland en Denemarken zijn hier albeibi 7 cent per afgeleverde kilogram geslacht gewicht aan kwijt.

Kostprijsvergelijking (€/kg geslacht gewicht)

stijgend inkomen schakelen mensen meer over op vis, insecten en plantaardig voedsel. Dat geldt voor alle vleessoorten." Naast de ontwikkelingen in Europa merkt Hoste op dat ook de mondiale varkensproductie zijn effect heeft op Europa. Zo is de Amerikaanse varkensproductie, na zich hersteld te hebben van het PED-virus, tot recordhoogte gestegen. „Je ziet dat ze in de Verenigde Staten veel moeite hebben om hun overproductie op de wereldmarkt kwijt te raken." In het geweld van alle productiestijgingen blijkt er in China juist een tekort aan varkensvlees te zijn. In het grootste varkensproductieland ter wereld is het aantal zeugen de afgelopen jaren flink teruggelopen, maar door de hevige concurrentie op de wereldmarkt profiteert Europa hier nauwelijks van. „Omdat de Amerikanen en Brazilianen een fors lagere kostprijs hebben, is het voor Europa moeilijk om te concurreren." Hij ondersteunt zijn verhaal met een kostprijsvergelijking (zie kader 'Nederland subtopper in Europa' pagina 7) waar uit blijkt dat varkenshouders in beide landen 30 tot 50 cent per kilogram geslacht gewicht minder kwijt zijn dan hun Europese collega's.

Ruwe olieprijs

Hoste concludeert dat niet alleen steeds meer factoren van invloed zijn op de varkensmarkt, maar dat ook de risico's voor de var-

kenshouder toenemen. „Het oude gevaar van dierziekten blijft bestaan. Ook nu hebben dierziekten effect op de wereldmarkt. Zo kampt Oost-Europa met uitbraken van Afrikaanse varkenspest en Zuid-Korea met mond- en klauwzeer. Dit zorgt voor continu verschuivende handelsstromen." Ook de ontwikkeling van de voerprijs blijft de varkensproductie beïnvloeden. In 2007 kwam er een abrupt einde aan jaren van lage voerprijzen. Door de winning van energie uit granen nam de concurrentie op de grondstoffenmarkt toe. De financiële crisis en oogstschommelingen zorgden in de daaropvolgende jaren voor hevige schommelende voerprijzen. Hoste toont met zijn voerprijsgrafiek aan dat in vergelijking met de periode voor 2007, de voerprijs structureel hoger is. Hij verwacht dat dit zo blijft en dat deze sterke prijschommelingen van structurele aard zijn. Verder toont hij aan dat er een relatie is tussen de voerprijs en de prijs van ruwe olie. De varkenssector heeft de ruwe olieprijs van de afgelopen 20 jaar afgezet tegen de varkensvoerprijs. „Je ziet dat de voerprijs met de olieprijs meestijgt. Maar de voerprijs volgt de olieprijs niet volledig als deze daalt." Naast de economische factoren blijft ook de politiek de varkensmarkt bezighouden. Hoste benoemt dat er afzetkansen buiten Europa zijn, maar dat dit ook gevaren met zich mee-

brengt. „Meer afzet buiten de EU betekent meer risico's." Hij noemt het sluiten van de Russische markt als treffend voorbeeld. Toch zegt hij dat het effect van de Russische importban op de huidige crisis maar beperkt is. „Vergeleken met al die factoren heeft de Russische importban slechts een klein effect gehad."

Varkenscyclus blijft

Ondanks de groeiende complexiteit van de varkensmarkt blijft het principe van de oude varkenscyclus bestaan. Hoste schetst het vaste patroon dat zich om de vijf jaar herhaalt: er is een krap aanbod, een prijsstijging volgt, uitbreiding van de varkensproductie, overaanbod, prijs daalt, aanbod daalt en de cyclus begint weer van voor af aan. Binnen de cyclus zijn er nog de jaarlijks terugkerende seizoeninvloeden. „Meneer Meadows beschreef dit al in 1970. De varkensprijs volgt de schommelingen in vraag en vooral in aanbod van de markt." Alleen constateert Hoste een belangrijk verschil. „Vraag en aanbod bepalen niet meer alleen de varkensprijs; de invloed van diverse externe factoren is toegenomen en zal alleen nog maar meer toenemen." ■

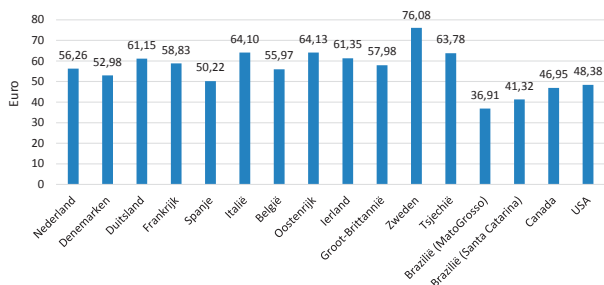
 Reageren?
r.vanboekel@pigbusiness.nl

Nederlandse vleesvarkenshouderij middelmatig

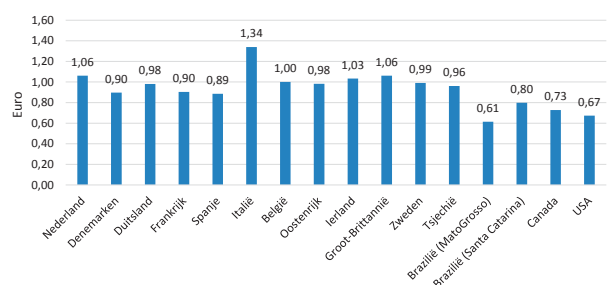
In de kostprijsvergelijking van Interpig tussen de belangrijkste varkenslanden is de kostprijs per afgeleverde big (30 kg) en per afgeleverde kilogram varkensvlees uitgesplitst. Nederland behoort in de zeugenhoudery bij de top. De kostprijs per afgeleverde big bedraagt 56 euro. In Denemarken is dit 53 euro en in Duitsland 61 euro. Europees koploper is Spanje met een kostprijs van 50 euro per afgeleverde big van 30 kilogram. In de vleesvarkenshouderij scoort ons land middelmatig. De kostprijs per extra kilogram is 1,06 euro en daarmee

ruim 16 cent hoger dan die van de koplopers Denemarken en Spanje. Ook Duitsland blijft met een kostprijs van 0,98 euro ver onder die van Nederland. „Bij de vleesvarkens blijven we achter met de technische resultaten en de hoge mestafzetkosten breken ons op", verklaart Robert Hoste de lage klassering. Hij zegt dat Nederland samen met Denemarken de kraamkamer van Europa is. Volgens hem kleeft er een groot nadeel aan deze specialisatie. „Als bij dierziekten de grenzen dichtgaan, hebben we een enorm probleem."

Kostprijs bigproductie (€/big 30 kg)

Kostprijs vleesvarkensfase (€/extra kg)

Bron: InterPIG / LEI Wageningen UR; jaar 2014